

Vragenuur

Vragenuur

Aan de orde is **het mondelinge vragenuur**, overeenkomstig artikel 12.3 van het Reglement van Orde.

Vragen Mutluer

Vragen van het lid Mutluer aan de minister van Justitie en Veiligheid over **het bericht "Politieagenten steeds vaker bedreigd, soms zelfs met aanslagen thuis: 'Men denkt: ook mij gaat het overkomen'"**.

De voorzitter:

Aan de orde is het vragenuurtje. Een hartelijk woord van welkom aan de minister van Justitie en Veiligheid, die vandaag jarig is. Wij wensen haar een prettige verjaardag en many happy returns. Dan geef ik graag het woord aan mevrouw Mutluer van de fractie GroenLinks-PvdA, die een vraag heeft. Het woord is aan haar.

Mevrouw **Mutluer** (GroenLinks-PvdA):

Dank u wel, voorzitter. Het zal je maar gebeuren: je zet je als politieagent dag in, dag uit in voor de veiligheid van Nederland, soms met gevaar voor eigen leven, en vervolgens krijg je ook nog eens persoonlijk te maken met intimidatie en bedreigingen. Uit het onderzoek Ongekend, uitgevoerd in opdracht van de Politieacademie, blijkt dat een kwart van de politie te maken heeft gehad met dreiging vanuit de ondermijnende criminaliteit.

Het is dus geen fenomeen dat sporadisch voorkomt. Dat maakt het in mijn beleving heftig, niet alleen voor de politieagent in kwestie, maar ook voor de gezinnen van politieagenten en de andere mensen om hen heen. Waar vroeger de politie als instituut werd bedreigd, richt het dreigen zich nu namelijk steeds vaker op personen en worden politiemensen in hun privésfeer, persoonlijk bedreigd. Soms hebben verdachten zelfs het thuisadres van agenten en weten ze waar hun kinderen naar school gaan. Ik kan me nauwelijks voorstellen wat dat voor hen en hun naasten betekent, vandaar ook mijn eerste vragen. Wat doet de minister hiertegen? Hoe acteert zij?

Uit het onderzoek blijkt overigens dat van de medewerkers die die dreiging ervaren, 30% dit vervolgens niet bespreekt en slechts een heel klein deel aangifte doet. Dat moet natuurlijk anders. Wat kunnen we doen om de meldingsbereidheid te vergroten en om ervoor te zorgen dat dit soort signalen vanuit politieagenten door leidinggevenden serieus worden genomen? Nu kan het voorkomen dat de ene eenheid daar anders mee omgaat dan de andere. Welke concrete en eenduidige navolging wordt er vervolgens gegeven aan de gemelde dreigingen? Dat is belangrijk, juist omdat het heel veel stress kan veroorzaken. Komt er extra aandacht hiervoor binnen de opleidingen en binnen de organisaties zelf? Komen er handreikingen en richtlijnen om hiermee om te gaan, om het risico zo klein mogelijk te maken? Mogen we daarop rekenen?

Dat zijn mijn eerste vragen, voorzitter.

De voorzitter:

Het woord is aan de minister.

Minister **Yeşilgöz-Zegerius:**

Dank u wel, voorzitter. Onze politiemensen staan voor ons in de frontlinie in de strijd tegen de georganiseerde misdaad. Het is onacceptabel dat politiemedewerkers te maken krijgen met bedreiging door criminelen en dat deze bedreigingen ook gericht zijn op de persoon.

Politiemensen en hun thuisfront, hun families, worden hier het slachtoffer van. Ik heb het in deze Kamer al heel vaak gezegd, en vandaag herhaal ik het graag weer: geweld, ook in de vorm van bedreigingen en intimidaties, tegen onze politiemensen en andere personen met een publieke taak, is onacceptabel. Dat mag nooit normaal gevonden worden. Dat mag nooit geaccepteerd worden. We moeten er met elkaar voor zorgen dat we daar altijd tegen opstaan. We staan pal achter onze politiemedewerkers en we werken er ook heel hard aan om hen te beschermen. Ik heb een aantal voorbeelden van wat we daarvoor doen.

Mevrouw Mutluer heeft zich in haar vragen heel erg terecht gericht op de meldingsbereidheid. Politiemensen doen in de eerste plaats weinig melding omdat ze het niet zwaar genoeg achten. Het zijn natuurlijk mensen die gewend zijn om er te staan op moeilijke, zware momenten. Het zijn mensen die een stap naar voren doen als wij een stap naar achteren doen. Wij zouden willen dat zij op dat moment beseffen en zien: dit is wel een aangifte waard. Dat is absoluut ook onderdeel van de opleiding. Het is heel erg belangrijk dat ze daarop alert zijn en dat ze het niet zelf als te klein beschouwen, wat ik wel snap vanuit hun taak, maar wat niet zou moeten.

De eenduidige aanpak is aan de korpsleiding; dat is een rol van de werkgever. Maar daar hebben we het absoluut over. Ik ben het ontzettend eens met mevrouw Mutluer dat het niet moet uitmaken waar in het land je werkt. Je moet altijd weten wat er gedaan kan worden en dat je aangifte kunt doen. We zien ook dat politiemensen, als het heel heftig wordt, graag anoniem aangifte willen kunnen doen. Dat is een optie; dat kan. Ook zou bijvoorbeeld de leidinggevende nog namens de politieagent aangifte kunnen doen. Daarmee zijn we er nog niet. Het blijft een aandachtspunt. Ik wil maar meegeven dat er heel veel wordt gekeken naar hoe het op een goeie manier kan.

Mevrouw **Mutluer** (GroenLinks-PvdA):

Dan ga ik even verder. Ik denk dat ik en de minister het erover eens zijn dat het creëren van een veilige werkomgeving voor politieagenten een topprioriteit is. Dat is nog niet helemaal aan de orde. Sterker nog, het wordt in eerste instantie heel erg gezien als de verantwoordelijkheid van de medewerker om die veilige situatie te creëren. Dat vind ik een beetje de omgekeerde wereld. Ik zie hierbij een grote rol weggelegd voor de werkgever, en daarmee ook voor deze minister of anders de toekomstige minister, die dat in de gesprekken zouden moeten meenemen. De rol van het OM is ook belangrijk. In het onderzoek staat nadrukkelijk dat de opsporing bij en de opvolging van dit soort meldingen door het OM voor verbetering vatbaar zijn. Mijn concrete vraag is: welke eenduidige landelijke afspraak valt er op dit punt met het OM te maken?

Zelf vind ik het voorts erg kwalijk — dat wil ik ook even melden — dat politiemensen nadrukkelijk aangeven dat er tijdens rechtbankzittingen soms foto's van hen worden gemaakt en dat advocaten hen met naam en toenaam noemen. Dat kan tot allerlei dreigende situaties leiden. Dat vind ik net zo kwalijk. De minister zou daarover een gesprek met de orde van advocaten moeten initiëren. Hoe kijkt zij daartegenaan?

Minister **Yeşilgöz-Zegerius**:

Ik geef graag aan mevrouw Mutluer mee dat ik vooral dat laatste punt aan mijn collega, de minister voor Rechtsbescherming, zal meegeven. Hij heeft regelmatig overleg met de advocatuur. Ik vind het een heel relevant punt dat iedereen heel scherp heeft dat politiemensen daar staan voor onze veiligheid en dat zij daar nooit als persoon op aangesproken zouden mogen worden.

Dan de eenduidige landelijke afspraken, die het handelingskader vormen voor het Openbaar Ministerie. Er zijn een paar dingen in afgesproken, bijvoorbeeld dat het Openbaar Ministerie dit soort zaken altijd met prioriteit oppakt, dus dat ze voorrang hebben. Een andere afspraak is dat de strafeis met 200% wordt verhoogd als het gaat over een delict gepleegd tegen

mensen met een publieke taak, dus tegen onze politiemensen. Ik denk dat het goed is om toe te voegen dat op dit moment via het WODC onderzoek wordt gedaan naar de strafeisen van de officier van justitie, hoe dat vervolgens in de praktijk vertaald wordt door de rechter en hoe dat uitpakt. Dat is overigens ook een van de wensen geweest van mevrouw Michon-Derkzen. Dat we dat hebben afgesproken, wil nog niet zeggen dat je dan moet denken dat het wel losloopt of goed loopt zoals wij dat zouden willen. Ook daar doen we nu met elkaar onderzoek naar. Richting mevrouw Mutluer geef ik ook graag mee dat ik in mijn reguliere gesprekken met het Openbaar Ministerie daar ook graag weer aandacht aan zal besteden om te zorgen dat het ook echt op die manier gaat. Dat zal voor mijn opvolger niet anders zijn. Ik verwacht het WODC-onderzoek vlak na de zomer. Dan kan de Kamer het vanaf dat moment ook oppakken.

Mevrouw **Mutluer** (GroenLinks-PvdA):

Ik heb een laatste verzoek naar aanleiding van deze antwoorden van de minister. In navolging van wat de onderzoekers zeggen, vind ik het namelijk ook belangrijk om aanvullend onderzoek te doen naar dit soort dreigingen. Is de minister daartoe bereid? Er wordt ook gesproken over protocollen en draaiboeken om onze politieagenten in bescherming te nemen. Ik weet dat de doxingwet natuurlijk net in werking is getreden, maar u snapt dat ik me afvraag of daar al ervaring mee is. Ook dat zou namelijk een oplossing kunnen bieden voor dit grote probleem dat politiemensen helaas ervaren.

Minister **Yeşilgöz-Zegerius**:

Mevrouw Mutluer heeft helemaal gelijk. Vanuit mijn positie heb ik de afgelopen jaren gezamenlijk met de Kamer heel veel gedaan om onze politiemensen beter te beschermen. Dat was ook echt nodig. Doxing is daar één voorbeeld van. Het is een beetje een ambtelijk woord, maar het komt erop neer dat we degene die het in zijn hoofd haalt om persoonsgegevens van iemand online of ergens anders te delen om iemand te intimideren, strafbaar stellen. De wet is eerder dit jaar ingegaan. Ik ken zelf zaken, maar dat zou mijn vertaling zijn van wat ik individueel hoor. Zodra we er echt ervaring mee hebben opgedaan, zullen we zorgen dat we dit met de Kamer delen. Dan kunnen we zien of de wet in de praktijk uitpakt zoals we allemaal hadden gehoopt. Ik denk dat het daar nu net te vroeg voor is.

Dan hebben we de Taskforce Onze hulpverleners veilig. Die doet ook onderzoek naar wat er precies achter zit, de aangiftebereidheid en de meldingsbereidheid. Ik denk dat het ook goed is om weer met de taskforce in overleg te gaan over wat hier staat, wat dit betekent en wat we extra kunnen doen. Dat is volgens mij een goede afspraak.

Wellicht is het goed om hieraan toe te voegen dat als een politiemedewerker in aanraking komt met geweld of dit soort intimidatie en bedreiging, er ook altijd professionele hulp wordt aangeboden vanuit de politieorganisatie. Wat ik mooi vind, is dat we steeds vaker zien dat we dat samen steeds beter doen. De hulp gaat niet alleen naar de diender zelf, de agent, maar ook naar de familie en de omgeving. Helaas weten we namelijk uit ervaring dat het mensen ook veel breder kan raken. En zoals ik net zei, zijn er harde afspraken over de daderaanpak. Het is dus en-en-en. Alles staat op z'n plek en dat betekent dat we nu met elkaar moeten monitoren of het goed gaat of dat er iets extra's nodig is. Ik zal ook met de taskforce kijken of daar nog extra onderzoek voor nodig is. We weten dat we te maken hebben met meedogenloze drugscriminelen. Of dat nou dealers in een wijk zijn of de grote criminelen, waarvan een groot deel inmiddels vastzit, die er niet voor terugdeinzen om mensen die onze rechtsstaat dienen te bedreigen, je moet te allen tijde zeggen dat we dat niet accepteren. Maar dat moet je ook vormgeven in beleid, zodat je ook echt voor je mensen kunt staan.

De heer **Boswijk** (CDA):

Dank aan collega Mutluer voor het agenderen van dit belangrijke onderwerp. Helaas worden we hiermee geconfronteerd. Dat geldt in het bijzonder voor de agenten, maar ook voor de

familie. Ik hoorde de minister dat net ook al zeggen. Bij de impact op de agent kunnen we ons allemaal iets voorstellen, laat staan de impact op de familie en wellicht de kinderen daaromheen. Het is goed dat dat verder wordt onderzocht, want we moeten echt pal voor de agenten staan. We moeten dit keihard aanpakken. Ik zou de minister willen vragen of bekend is of er sprake is van PTSS als gevolg van deze intimidatie en bedreigingen. Is zij anders bereid om dat bij dit onderzoek te betrekken? Dan gaat het niet alleen specifiek om de agent, maar ook om de familie eromheen, want de impact op de familie eromheen is soms nog veel groter.

Minister Yeşilgöz-Zegerius:

Ik denk dat het goed is om dit mee te nemen in de gesprekken met de taskforce, zoals ik die de afgelopen jaren heb gehad en die mijn opvolger ongetwijfeld ook vrij snel gaat hebben. We hebben namelijk een specifiek programma. Dat heet Specifieke Aandacht en Zorg. Daar zitten de verbeteringen in voor de zorg die je wilt bieden richting mensen die zoiets vreselijks hebben meegemaakt en hun omgeving. De taskforce doet daar heel veel aan. De politieorganisatie doet daar ook heel veel aan. Maar wat mij betreft is het een hele slimme suggestie om te kijken of we daar op die manier extra aandacht aan moeten besteden. Mijn advies zou zijn om nu niet een nieuw onderzoek toe te zeggen, maar om aan mijn opvolger te vragen om dit in die gesprekken, die hij vrij snel zal hebben, te agenderen en te kijken of daar iets extra's op nodig is.

Uiteindelijk weten politiemensen dat als ze voor dit vak kiezen, zij degenen zijn die in de frontlinie gaan staan. Daarom hebben we ontegenwoordig veel respect en waardering voor ze. Zij weten dat ze heftige dingen kunnen meemaken. Wij moeten dat vervolgens zo veel mogelijk voorkomen, hen zo goed mogelijk beschermen en als het echt nodig is, omdat we dat niet hebben kunnen voorkomen, hen de zorg bieden. Dat moet altijd de lijn zijn en daar mag je nooit wat aan afdoen. Ik zorg er dus voor dat we in de overdracht aan de minister meegeven om dit als belangrijk punt in die gesprekken terug te laten komen, en daarover natuurlijk te rapporteren aan de Kamer, maar dat spreekt voor zich.

De heer Boswijk (CDA):

Wij hebben vaker debatten gehad met de minister omtrent PTSS-zorg bij de politie. De minister kent mijn zorg op dat punt. Vrij recent is namelijk de zorg bij het Veteraneninstituut weggehaald en ik hoor alarmerende signalen over PTSS-zorg bij de politie. Dus ik doe nogmaals het appel om dit boven aan de agenda te zetten. Wij blijven hier ook bovenop zitten. Mijn laatste vraag is de volgende. Collega Mutluer refereerde net al even aan een artikel. Er is ook een ander artikel verschenen, namelijk over advocaten die proberen de identiteit te achterhalen. Ik hoor de minister zeggen dat zij gaat overleggen en dat zij hier niet over gaat, maar dat de minister voor Rechtsbescherming hierover gaat. Ik wil toch het appel doen, ook richting de minister voor Rechtsbescherming om hierin keihard op te treden. Dit kunnen we niet accepteren.

De voorzitter:

Dank u wel, dank u wel, dank u wel.

De heer Boswijk (CDA):

Ik moet heel eerlijk zeggen dat ik het vanuit de advocatenhoek echt wel een beetje stil vind op dit onderwerp.

Minister Yeşilgöz-Zegerius:

Een paar dingen. Ik wil, als dat mag, nog even terug naar PTSS, een heel belangrijk onderwerp waar we elkaar de afgelopen jaren op hebben gevonden en waar we de komende jaren ook aandacht aan moeten blijven besteden. Aan de ene kant kan men 24 uur per dag en 7 dagen in de week terecht bij een loket, ook de familie van politiemensen. We verwachten dat het nieuwe stelsel bij de politie, over de beroepsgerelateerde ziekte, in het

begin van 2025 van start kan gaan. We verwachten dat we daarin ook al die lessen meenemen waar de heer Boswijk in de voorgaande debatten vaak naar heeft verwezen. Dat doe ik nu even kort af, maar we hebben daar met elkaar vaak over gesproken.

Als het gaat over het signaal uit de advocatuur, moet ik bekennen dat ik daar wel wat over gelezen heb, maar ik heb me er niet heel erg in kunnen verdiepen. Als dat zo is, als het zo gaat en als men gaat kijken wie de persoon achter de politieagent is, dan is dat absoluut onacceptabel. Dat deugt voor geen meter. Je blijft van onze politiemensen af. Zij zijn daar om ons veilig te houden en om de rechtsstaat te dienen. Je hebt respect voor het beroep. Als je op een andere manier je zaak wil maken, dan doe je dat op een andere manier. Dat doe je niet door onze mensen te targeten. Ik deel dit volledig. Ik vind ook echt dat de minister voor Rechtsbescherming in gesprek moet gaan met de orde van advocaten om te kijken wat daar aan de hand is en wat we er tegen kunnen doen als dat echt gaande is. Ik zoek net als de heer Boswijk naar woorden om zo stellig mogelijk te zeggen: dat doe je gewoon niet. Dat doe je niet. Je betreft hen niet bij een zaak. Zij doen hun werk en daar heb je respect voor en anders heb je daar niks te zoeken.

Mevrouw Bikker (ChristenUnie):

Net als de voorgaande sprekers zeg ik: petje af voor al die mannen en vrouwen die dag in, dag uit opstaan om ons land veiliger te maken, ook als ze daardoor zelf met bedreiging te kampen krijgen. Ik vond het bemoedigend om te lezen dat een heel aantal van hen zei: ik ga daardoor juist nog harder achter die boeven aan. Dank aan hen allen.

Dat neemt niet weg dat een heel aantal van hen inderdaad een thuisfront heeft dat wel in zorg toekijkt. Als we naar de cijfers kijken, zien we dat het thuisfront vaak nog meer is geraakt dan de politiemensen zelf. Mijn vraag aan de minister is daarom om juist al in de opleiding te betrekken hoe je ervoor zorgt dat het thuis ook gezond blijft en goed gaat. Vanaf dat moment moet je er al naar kijken en dus niet alleen helemaal aan het eind, als het is misgegaan. Het gaat erom dat je er op tijd over durft te gaan praten, want een op de drie agenten meldt het niet eens op het werk. Welke kansen ziet de minister daarvoor en hoe gaan we erop terugkomen op een later moment?

Minister Yeşilgöz-Zegerius:

Wat mij betreft komen we er op terug in de halfjaarrapportage, die u van mijn opvolger blijft krijgen. U krijgt er van mij binnenkort een, voorzitter, maar daar zal het nog niet in staan. Die heb ik net afgedaan en die komt eraan. In de volgende kunnen we daar gewoon op ingaan. Aan aspiranten op de Politieacademie wordt dit absoluut meegegeven. Ik weet dat daar ook aandacht is voor familie. Ik spreek dagelijks veel politiemensen, bewakers en beveiligers: mensen die gewoon elke dag voor ons aan het werk zijn met gevaar voor eigen leven. De politieorganisatie komt wel van ver, maar er is de afgelopen jaren heel veel aan gedaan. Zoals ik al zei, vind ik niet dat je dan moet denken: oké, dan zijn we er. Want zolang dit soort praktijken voorkomt — en dat zal helaas bij de politie altijd het geval zijn — moeten wij er altijd oog voor hebben of we het goed genoeg doen.

Dus dat moet zo blijven, maar al komt de politie van ver, in de opleiding is het opgenomen. De loketten zijn er en er is aandacht voor. Maar het is waar, zoals mevrouw Bikker zegt, dat iemand zich nog steeds veilig genoeg moet voelen om hierover te kunnen spreken. Ik ben vorige week op werkbezoek geweest bij een stichting die er ook mee bezig is. Ik heb met politieagenten met PTSS gesproken. Als je naar hun verhalen luistert, dan is het vooral voor hen een heel lang traject geweest om überhaupt toe te geven dat zij ermee te maken hebben. Hoe meer je erover praat en hoe meer je dit laagdrempelig maakt — het kan iedereen overkomen — hoe makkelijker het misschien wordt om hulp te vragen. Dat alle hulp er is, wil nog niet zeggen dat je er makkelijk over praat. Ook dat besef zit heel diep in de politieorganisatie. Ik hoop dat daar ook in het nieuwe stelsel alle aandacht voor zal zijn. Ongetwijfeld kan ik langs deze weg vast de toezegging namens mijn opvolger doen dat het

in een volgend halfjaarbericht terugkomt, zodat de Kamer de gelegenheid heeft om daar een debat over te voeren.

Mevrouw **Helder** (BBB):

Volgens mij is het proberen achterhalen van de naam van een politieagent door een advocaat klachtwaardig, dus zou de deken moeten optreden na een signaal daarvan, maar dat terzijde. Ik heb in het bericht gelezen dat de portefeuillehouder zei dat we hard met de bevindingen van het rapport aan de slag moeten en dat we de piek nog niet hebben bereikt, wat dan helaas het aantal bedreigingen betreft. Ik hoop dat hij daar ongelijk in heeft, maar laten we realistisch blijven. Ik weet wel dat de korpschef heeft gevraagd om extra geld voor, plat gezegd, personeelszorg. Ik heb beperkte spreektijd, dus ik noem het even zo. Maar daarover gaan wij hier in de Kamer. Ik zou wel graag van de minister willen weten hoe de politie met de bevindingen van het rapport aan de slag gaat en of dat ook in het halfjaarbericht van de politie kan. Als daar eventueel een kostenplaatje aan zit, zou ik dat er graag bij willen zien. Is dat mogelijk?

Minister **Yeşilgöz-Zegerius**:

Volgens mij kan ik in ieder geval goed toezeggen dat dat terugkomt in het halfjaarbericht. De politie is er al fors mee aan de slag, ook met deze bevindingen. Ik kan niet helemaal toezeggen of daar dan meteen een kostenplaatje aan vastzit. Deze nieuwe coalitie heeft ook weer geld vrijgemaakt voor de veiligheidsketen. Dus dan moet ook goed gekeken worden wat binnen staand beleid kan en wat er extra nodig is. Volgens mij moet daar in het halfjaarbericht, namelijk in het volgende van dit najaar, al een nieuwe stevige update over kunnen komen.

Voorzitter. Ik weet dat we het allemaal kort moeten houden, ik ook, maar misschien is het wel goed om te zeggen — dat zat ook in het betoog van mevrouw Bikker van net — dat politieagenten die dit soort dingen meemaken, vaak zelf aangeven het helemaal niet zo zwaar te vinden, terwijl wij graag willen dat ze aangifte doen en het wel op die manier zwaar wegen. Het zijn sterke vrouwen en mannen die veel gewend zijn en zich ondertussen gemotiveerd voelen om harder aan de slag te zijn. Dat geldt voor meer beroepsgroepen die niet in de krant staan. Of je nou bij DJI op werkbezoek gaat en de gevangenisbewaarders ziet, of dat het gaat om mensen in de beveiliging of op andere plekken, allemaal hebben ze ervoor gekozen om de rechtsstaat op de een of andere manier te dienen. Zij worden opeens geconfronteerd met tuig dat hen bedreigt. Als je dan met hen spreekt en hoort met hoeveel motivatie zij doorgaan en zeggen hier voor die rechtsstaat te zijn en dus morgen weer te komen, dan raakt je dat. Dat motiveert ons allemaal, denk ik, vanuit welke plek dan ook in deze Kamer, om te blijven strijden voor hen. Ik wilde graag ook de mensen noemen die niet in de krant staan. Het zijn nooit individuele agenten die in de krant staan, dus het is alleen maar goed dat we dit behandelen vandaag.

Mevrouw **Michon-Derkzen** (VVD):

De laatste woorden van de minister spreken mij zeer aan. Het moet mij van het hart dat we hier weer, bijvoorbeeld na zo'n rapport of na een incident dat in het weekend gebeurt, met z'n allen onze afschuw erover uitspreken. Maar ik zou het prettig als we hier ook met z'n allen voor het wetsvoorstel Uitbreiding taakstrafverbod zouden stemmen, want we moeten degenen die menen de politie te kunnen intimideren of daar geweld tegen te kunnen plegen of op welke manier dan ook hen het leven zuur te kunnen maken, met alles wat we hebben aanpakken, juist voor hen en voor hun familie. We hebben goede dingen gedaan. Het wetsvoorstel tegen doxing is nu in werking getreden. We hebben die 200%-strafeis. Ik kijk zeer uit naar het rapport van het WODC daarover en of die straf daadwerkelijk wordt geëist. Het taakstrafverbod moet er wat mijn fractie betreft zo snel mogelijk achteraan komen, alsmede het werken onder nummer. Mijn vraag aan de minister is: is het ook mogelijk voor een agent om thuis beveiligingsmaatregelen te treffen, zodat je je juist in je privéomgeving voor je vrouw of man en familie veilig waant?

Minister Yeşilgöz-Zegerius:

Voor diegene die dat nodig hebben, is dat mogelijk. Ik neem aan dat dat voor alle agenten geldt. Ik zorg ervoor dat we er in het volgend halfjaarbericht nader op ingaan voor wie dat dan geldt, maar ik moet zeggen dat ik situaties ken waarin er beveiligingsmaatregelen voor politiemensen zijn getroffen, helaas maar gelukkig. Mevrouw Michon-Derkzen heeft gelijk: we doen een aantal zaken. We hebben met elkaar kunnen regelen dat doxing verboden is. Anoniem aangifte doen is heel belangrijk. Werken onder nummer kan nu in beperkte gevallen. Ik weet dat de behoefte breder bestaat. Tegelijkertijd willen we transparantie in de rechtstaat van degene die handhaaft, maar we kijken er dus naar of dat inderdaad breder kan. We hebben die eenduidige landelijke afspraken. We hebben de hogere strafeis. En ja, we hebben nu vanuit het nieuwe kabinet dat er gaat komen, ook het taakstrafverbod. In deze Kamer had een meerderheid daar al een wens voor, maar het was in de vorige periode in de Eerste Kamer gestrand. Wat mij betreft gaan we hier een goede tweede poging wagen.

De heer Aardema (PVV):

Het is mooi dat de hele Kamer waardering uitspreekt voor de politie en dat de minister zegt dat zij met maatregelen komt. Het is niet alleen emotioneel heel bedreigend voor politiemensen en hun gezinnen, maar het is ook zeer ondermijnend. Je weet niet wat dat tuig allemaal in ruil wil van die politiemensen. Het is dus heel goed dat we dat gaan aanpakken. In het verlengde van de vorige spreker wil ik toch nog een vraag stellen. Er zijn politiemensen die, als ze ernstig bedreigd worden, hun dienstwapen mee naar huis nemen. Dat is volgens mij niet goed geregeld. Het hangt een beetje af van de teamchef of hij dat goed vindt of niet. Ze doen het misschien ook stiekem, maar daar kunnen grote ongelukken mee gebeuren. Kunt u dat nog even nader duiden? Zijn daar protocollen voor te bedenken?

Minister Yeşilgöz-Zegerius:

Als u mij toestaat, zou ik dat graag in het halfjaarsbericht willen laten opnemen. Er is een richtlijn binnen de politie om met dit soort gevallen om te gaan. Ik denk aan de vragen van mevrouw Michon-Derkzen. Wellicht is het goed om dan uiteen te zetten hoe de richtlijn eruitziet en wat daarbij de regels zijn en of daarvoor protocollen ontbreken of niet. Het liefst heb je dit natuurlijk zo geregeld dat men dat niet op deze manier invult, maar ik ken ook praktijkvoorbeelden waarin dat zo gaat. Ik stel voor dat we dat goed uitschrijven in het halfjaarsbericht dit najaar.

Mevrouw Mutluer (GroenLinks-PvdA):

De vraag ging expliciet over de dreigingen vanuit ondermijnende criminelen. Ik denk niet dat een taakstrafverbod voor hen een heel afschrikwekkend effect heeft. Wat de politieagenten zelf benoemen, is dat ze meer aandacht willen voor dat anoniem werken. Ik wil van de minister graag horen hoe zij daartegen aankijkt en of daar uitzonderingen voor gemaakt kunnen worden.

Minister Yeşilgöz-Zegerius:

Dat is wat ik ook net richting mevrouw Michon-Derkzen zei. Dat gebeurt al. Er kunnen daarvoor uitzonderingen worden gemaakt. Ik weet dat bij de politie de behoefte leeft om dat breder te doen. Dat snap ik en dat deel ik. Tegelijkertijd hebben wij in onze rechtsstaat afgesproken dat er zo veel mogelijk transparantie moet zijn. Je moet eigenlijk kunnen weten wie op dat moment aan het handhaven is. Juist om dat dilemma te doorbreken, laten we nu onderzoek doen om te kijken hoe dat het beste kan. Ik heb zelf de neiging om hierin heel erg met de politie mee te gaan. Zij willen dat graag breder. Ik denk dat het goed is dat onafhankelijk onderzoek wordt gedaan naar de omstandigheden waaronder dat kan. Hoe ziet dat er dan uit? Die uitzonderingen zijn dus nu al mogelijk, maar ik weet dat de politie vindt dat dat te beperkt is. Gevoelsmatig deel ik dat met ze. Ik kan dat nu iets makkelijker zeggen omdat hier over tien dagen iemand anders staat. Het onderzoek komt eraan en dan kan de Kamer het goed wegen. Dat is het meest relevante.

De heer **Stoffer** (SGP):

Ik merk dat de minister makkelijk toezeft vandaag, dus ik doe ook een poging. Mij viel één zinnetje op in het artikel van De Telegraaf dat mevrouw Mutluer aanhaalde, namelijk dat er geregeld meer aandacht is voor de daders dan voor de slachtoffers. Dat is natuurlijk maar één zinnetje, dus op basis daarvan kun je niet alles wegen. Maar mijn vraag is of de minister, welke minister dat dan ook is, daar misschien nog eens over in gesprek zou willen gaan om te bekijken wat eronder zit en of er wat aan te doen is.

Minister **Yeşilgöz-Zegerius**:

Dit kan ik ook makkelijk toezeggen. Dat is niet alleen zo omdat ik hier straks niet meer sta. Dat doet mij een beetje pijn; dat weet de heer Stoffer. Dit onderwerp is voor mij misschien wel het meest passende onderwerp in het mondelinge vragenuur. Dit is helaas ook voor mij de laatste keer, al hebben we volgende week nog. Het zou dus zomaar kunnen dat u mij weer een cadeau geeft, maar het zou ook mijn laatste keer kunnen zijn. Dit is een onderwerp waarbij we met elkaar uitspreken dat we het heel belangrijk vinden. Het was een groot privilege om daar vanuit mijn rol als minister daadwerkelijk mee aan de slag te kunnen. Als Kamerlid kun je heel veel ideeën voorleggen, maar als minister kun je die verder brengen. Dat is de unieke positie die ik heb gehad. Dat heb ik met veel overtuiging gedaan.

Bij alles wat ik vandaag toezeg, ga ik uit van het volgende. Ten eerste deel ik met u de urgentie. Om die reden vind ik dat we ook dit punt mee moeten nemen. Ten tweede ga ik er voor honderd procent van uit dat mijn opvolger er net zo in staat. Volgens mij moet je op geen enkel moment rust nemen en moet je alles doen wat je kunt doen om onze politiemensen te helpen. Ik had eigenlijk nog meer warme woorden richting de politie willen uitspreken, maar ik denk dat ik daar niet helemaal uitkom en iets te emotioneel word, dus dat doe ik op een ander moment. Maar dat is de reden waarom ik hier op deze manier sta. Ik deel deze urgentie. Als ik straks daar sta, deel ik die net zo hard.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Dan wensen we de minister nog een prettige verjaardag.

Vragen Sneller

Vragen van het lid Sneller aan de minister voor Rechtsbescherming over **het bericht "De dienst DV&O van justitie vervoert verdachten/gedetineerden. Maar hoe integer, veilig en stabiel is de dienst?"**.

De **voorzitter**:

Dan heten wij van harte welkom de minister voor Rechtsbescherming, de heer Weerwind. Hij wordt aan de tand gevoeld door de heer Sneller van de fractie van D66.

De heer **Sneller** (D66):

Corruptie, een angstcultuur en zware werkdruk: dat waren de serieuze signalen van medewerkers van de Dienst Vervoer en Ondersteuning in een zorgwekkend stuk in De Telegraaf van dit weekend. Deze dienst van het ministerie van Justitie en Veiligheid — dat zeg ik ook voor de luisteraars thuis — is verantwoordelijk voor het vervoer van criminelen en verdachten, bijvoorbeeld van de gevangenis naar de rechtbank, wat zeer zwaar werk is, tot en met het bewaken en vervoeren van de gevaarlijkste criminelen van ons land en hulp bij calamiteiten in gevangnissen. Dat is geen gemakkelijke klus, met grote risico's. Mensen die zulke risico's lopen voor onze rechtsstaat, verdienen daarbij alle interne steun die nodig is om hun werk veilig en naar behoren te kunnen doen. Dat verdienen zij natuurlijk voor hun eigen veiligheid, maar ook voor de veiligheid van de rest van de samenleving. Daarom mijn eerste vragen aan de minister. Herkent de minister de signalen uit het artikel? Wat heeft hij er de afgelopen tijd aan gedaan? Welke acties heeft hij in gang gezet? En was het naar zijn opvatting voldoende, of moet er nog meer gebeuren?

De **voorzitter**:
De minister.

Minister **Weerwind**:

Voorzitter, dank u wel. "Geen gemakkelijke klus. Grote risico's. Veiligheid van de samenleving." De Dienst Vervoer en Ondersteuning is een cruciale dienst. Jaarlijks vervoert de dienst meer dan 36.000 justitiabelen, gedetineerden. 4.500 keer gebeurt dat extra beveiligd. Het beeld — dan geef ik meteen antwoord op de eerste vraag die mij gesteld is — dat er bij de Dienst Vervoer en Ondersteuning op structurele basis sprake is van corruptie en een angstcultuur, herken ik niet.

U mag best weten dat ik het artikel als zodanig tot mij heb genomen. Eerder, in januari 2024, werd ik door het Tweede Kamerlid Ellian geconfronteerd met vragen over de integriteit van de Dienst Vervoer en Ondersteuning. Op grond daarvan ben ik de diepte ingegaan, om te kijken wat er gaande is, wat er is gebeurd. Hebben we een vraagstuk op tafel, ja of nee? Honderd procent zekerheid ga ik u niet geven, maar ik zie wel signalen die we in het verleden gekregen hebben vanuit de DJI en de Dienst Vervoer en Ondersteuning. Die hebben ertoe geleid dat er wordt bekeken hoe er wordt samengewerkt, hoe er wordt gecommuniceerd, hoe ze zijn georganiseerd en welke verbeterlagen er moeten worden gemaakt.

Het is een dienst waarbij 7% van de medewerkers vertrekt. Als ik het landelijk gemiddelde bekijk met behulp van de CBS-cijfers, is dat 20% in menig organisatie. Maakt dat dat ik "hoera" zeg? Geeft mij dat een hoeragevoel? Nee, want ieder signaal neem ik serieus. Zo kijk ik ook naar het ziekteverzuimcijfer van 5,8%. Dat zijn parameters voor mij. Maar ieder individueel verhaal, iedere individuele klacht is een harde indicatie voor mij, ook door dit artikel: hé, hebben wij de lijnen goed geopend richting het management, richting de vertrouwenspersonen binnen de organisatie, om juist de cultuur continu te bespreken, continu op de agenda te hebben en continu te kijken of de structurele verbeteringen die we hebben ingezet, daadwerkelijk leiden tot verbeteringen? Zijn we er al? Dit is een continu proces, gelet op de complexe doelgroep van gedetineerden, die alleen maar complexer wordt, waar juist onze mensen mee werken. Dat is mijn eerste reactie, voorzitter.

De heer **Sneller** (D66):

Ik hoor graag meer over wat er nou concreet gedaan is om die verbeteringen in gang te zetten. In het artikel wordt bijvoorbeeld ook de justitievakbond om een reactie gevraagd, en die wordt alleen op anonieme basis gegeven. Dat is toch een signaal dat mensen zich nog niet vrij voelen om zelf naar voren te stappen en hun klachten te uiten. Ik hoor dus graag hoe wij op de hoogte worden gehouden van die cultuurverandering en de stappen die daarin genomen worden, maar vooral ook over wat er nou de afgelopen tijd is gebeurd om te zorgen dat het beter wordt, behalve de lijnen openzetten.

Minister **Weerwind**:

Ik noemde al structuur. Ik noemde al cultuur. Ik noemde al de onafhankelijke onderzoeken die hebben plaatsgevonden om puur te kijken "hoe werken we samen", die basale vragen die ik net stelde. In 2012 werkten er 900 fte. Dat is gegroeid naar een organisatie op dit moment, in 2024, van zo'n 1.900 fte. Een van de belangrijke punten — dat lees ik ook in het artikel — is het contact tussen leidinggevende en medewerker. Waar de span of control in het verleden 1 op 22 was, is die span of control ook verkleind naar 1 op 17. Waar je sprak over een structuur waarin directieleden of managers 400, 500, 600 fte aanstuurden, brengen we dat nu terug, met toestemming van de ondernemingsraad per 1 januari 2025, naar veel kleinere eenheden — we noemen dat districten — om juist veel meer feeling te hebben met wat er op de vloer leeft. Een medewerker kan een initiatief nemen om een vraagstuk op tafel te leggen en bespreekbaar te maken. Integriteit is niet iets wat je één keer kan doen. Je moet het continu op de agenda houden en continu bespreken. Daar zijn dit soort

ontmoetingen juist voor bestemd. Ik noem een paar cultuurelementen; ik noem een paar structurelementen. Ik vind het van het grootste belang om continu daarin te blijven investeren, omdat dit een inspanningsverplichting is, nu en voor de toekomst.

De heer **Sneller** (D66):

Ik denk dat deze minister het zijn opvolger gunt niet over een jaar weer hier te staan, dus ik heb daar toch nog twee vragen over. Eén. Hoe zorgt de minister ervoor dat we als Kamer die verandering, die goed klinkt maar nog niet blijkt uit de signalen die we vandaag hier bespreken, de komende jaren kunnen volgen? En de tweede vraag: wat is nou het advies dat hij aan zijn opvolger geeft om dit structureel op te lossen? Ik snap dat een dienst die gegroeid is in de tussentijd problemen kan ondervinden, maar het lijkt er niet op dat deze dienst het de komende jaren heel rustig gaat krijgen, ook met de plannen van de nieuwe coalitie. Dus wat is zijn advies?

Minister **Weerwind**:

U hebt mij twee vragen gesteld en die beantwoord ik aan de heer Sneller, via de voorzitter uiteraard. Hoe kan de Kamer de verandering volgen, was de eerste vraag. En hij vraagt mij over mijn graf heen te kijken en een advies te geven naar de toekomst toe. Zo interpreteer ik uw vragen. Allereerst het volgen van de verandering. Ieder integriteitsconflict dat zich voordoet, publiceren wij al maandelijks in open overzichten. Dat vertellen we en die laten we zien. We willen daar zo transparant mogelijk in zijn als Dienst Justitiële Inrichtingen. Het gaat ook om communicatie; het gaat ook om informatie geven. Jaarlijks geef ik een rapportage over waar het gevangeniswezen nu staat, waardoor u in staat bent die verandering te volgen, te monitoren.

Daarnaast maakt het feit dat dit al geagendeerd is via u, zeg ik via de voorzitter, het mogelijk om te vertellen wat er daadwerkelijk gebeurt. Nogmaals, het is een complexe doelgroep van gedetineerden. Ik spreek over pechvogels en we spreken over boeven. Met name de boeven, de ernstige criminelen, zij die kiezen voor een criminele carrière, daar moet je kort bovenop zitten, want die schuwen geen enkel middel. Dat zet een ongelofelijke druk op de mensen die op de vloer staan. Daar oog voor hebben, daar hebben we in de Kamer vaak over gedebatteerd. En daarover verantwoording afleggen in uw richting, dat is een goede dialoog die we daarover moeten blijven voeren.

Advies. U vraagt mij ook een advies. Laat ik vooropstellen dat een van de zaken die ik heb geïnitieerd, het opzetten van een intelligentie-unit is om informatie uit te wisselen tussen Openbaar Ministerie, politie en de Dienst Justitiële Inrichtingen, waardoor je bijtijds risico's ziet en door kan starten. Intelligence, informatie-uitwisseling, het versterken van je informatiepositie, kan grote risico's voorkomen, maar vergt continu aandacht en investeringen. Dat is een. Het tweede wat ik u meegeef, is dat we ook werken met innovatieve concepten. Het gros van de gedetineerden zit korter dan drie maanden in een penitentiaire inrichting. Hoe kan je daarmee omgaan? Hoe kan je de bemensing anders inrichten? In een land als Tsjechië, bijvoorbeeld, kunnen ze zowel de buitencirkel als de binnencirkel zeer goed driedimensionaal beveiligen met nieuwe informatietechnologie en minder bemensing. Dat zijn technieken waardoor ik mensen anders kan inzetten binnen DJI. Dus we volgen de innovaties continu en kijken of die toepasbaar zijn in Nederland. Het zijn elementen waarvan ik de hoop uitspreek dat de Kamer ze zal initiëren en dat mijn ambtsopvolger of ambtsopvolgster daar ook werk van zal maken.

De heer **Sneller** (D66):

Dat zullen wij uiteraard op ons nemen. Ik denk ook dat we met de opvolger zullen doorpraten over hoe we concreet kunnen blijven volgen dat de verandering die nodig is doorgaat. Ik heb ook een vraag over de uitstroom en de werkdruk, die de minister naar voren bracht. Hij zegt: 7%; in andere organisaties is het hoger. Volgens mij wordt er in het stuk ook heel duidelijk gesteld dat de uitstroom van met name ervaren krachten een zorgpunt is. Een hoge

uitstroom kan leiden tot meer werkdruk, kan leiden tot meer uitstroom, kan leiden tot meer werkdruk ... Die spiraal moeten we doorbreken. Ziet de minister ook dat de acties die hij in gang heeft gezet, die spiraal doorbreken of zegt hij dat het daarvoor te vroeg is en dat we de resultaten daarvan moeten afwachten? Want ik denk dat het zaak is om die vicieuze cirkel te voorkomen of in ieder geval te doorbreken.

Minister **Weerwind**:

U hoorde mij twee parameters noemen. U hoorde mij die 7% noemen. U hoorde mij een ziekteverzuimcijfer noemen van 5,8%. Die feiten haal ik vanuit de directie op en deel ik met u. Dat zijn mooie cijfers als je het vergelijkt met andere sectoren. Tegelijkertijd heeft u mij ook horen vertellen hoe deze organisatie gegroeid is, waarbij je ook heel veel nieuwe collega's binnen zag komen. Die nieuwe collega's moeten ingewerkt worden. Er zit een ongekende druk op die organisatie. We zien ook een grote instroom van gedetineerden naar de toekomst toe. Dat betekent ook nog een extra druk op het aanwezige personeel, terwijl we al een schaarste van personeel hebben. Dus dit vergt een continue inspanning. Daarom hoort u mij hier in bescheidenheid zeggen dat we er nog niet zijn. Dit vergt continu aandacht, niet alleen van de minister of de directie, maar ook van de Kamer.

De heer **Sneller** (D66):

Zoals De Telegraaf maar ook de Dienst Vervoer en Ondersteuning zelf schrijft in het jaaroverzicht over 2023, vist deze dienst in dezelfde vijver als politie, Defensie, KMar en de rest van DJI. Het toe laten nemen van de werkdruk daar en het af laten nemen van de aantrekkelijkheid van deze dienst zouden weleens heel desastreuze gevolgen kunnen hebben als er inderdaad een toename is van het aantal complexe gevallen, die vervolgens vervoerd moeten worden. Dat is misschien meer iets voor het overdrachtdossier, maar volgens mij loopt de opgave in het veiligheidsdomein, waar allemaal naar dezelfde mensen wordt gekeken, uiteindelijk in zichzelf vast als we er geen structurele aanpak tegenover zetten.

Minister **Weerwind**:

Ik heb geen vraag gehoord, alleen maar een stelling van de heer Sneller.

De heer **Sneller** (D66):

Een verzoek om het in het overdrachtdossier te zetten.

Minister **Weerwind**:

Haha. Vanzelfsprekend verdient de Dienst Justitiële Inrichtingen extra aandacht.

De heer **Ellian** (VVD):

Dank richting de fractie van D66 voor het agenderen van het Telegraafartikel. Het is ook goed dat we de angstcultuur benoemen. Die signalen herken ik wel, alsook de angst om richting Kamerleden meldingen te maken van wat er in de uitvoering gebeurt. Dat heb ik zelf echt gemerkt. Dus het is fijn dat die vragen ook aan de minister zijn gesteld. Dat maakt natuurlijk niet dat het in de hele dienst structureel foute boel is. Daar moet je altijd heel voorzichtig mee zijn.

Voorzitter, de vraag. Mustafa G. — ik weet het; in de plenaire zaal gaan we niet over individuele zaken — wordt vervolgd, maar hij werkte bij de Landelijke Bijzondere Bijstandseenheid, die ook de toegang van de ebi bewaakt. Ik gun de minister van Veiligheid haar verjaardag, maar het is jammer dat ... Voorzitter, ik zie dat u wilt dat ik afrond, maar men neemt hier vaak drie minuten en ik sta hier niet zo vaak. De zaak is ernstig en de vraag is daarom of we er alles aan doen om ervoor te zorgen dat er géén gevoelige informatie op de verkeerde plek terechtkomt. Doen we er alles aan om ervoor te zorgen dat de criminelen die in de ebi zitten, daar niet uit kunnen?

Minister **Weerwind**:

De heer Ellian wijst op een kwetsbaarheid van mensen. Waar mensen werken, is deze kwetsbaarheid ook aanwezig. Alles eraan doen? Ja. Doe je er genoeg aan? Dat moet altijd blijken uit de praktijk. Op het moment dat we zien dat er een schending plaatsvindt van de integriteit op dit gebied, vindt er meteen actie plaats. We nodigen mensen binnen de Dienst Vervoer en Ondersteuning of, om het iets breder te trekken, binnen DJI nadrukkelijk uit: stap naar je manager, je vertrouwenspersoon of je directie om je verhaal te vertellen. Daarom raakte dit artikel mij flink. Ik dacht: dit zou anders moeten. Daarom doe ik ook deze oproep in dit debat: ga naar die personen om je verhaal te vertellen. Dat hoeft niet anoniem. Er vinden daarna geen repercussies plaats. Ik heb goede contacten met de centrale ondernemingsraad en weet hoe die hierin staat en hoe die hiernaar kijkt. Ik vind het juist van het allergrootste belang om wat met die signalen te kunnen doen. Zoals u weet, kan ik in deze Kamer niet op de individuele casuïstiek ingaan, maar ik kan u meedelen dat ik het wel nauwgezet volg.

Mevrouw **Helder** (BBB):

Eén incident is er altijd één te veel, maar het gaat hier om 35 integriteitsonderzoeken op 36.000 vervoersbewegingen in anderhalf jaar tijd. Tegelijkertijd moeten we natuurlijk er wel even voor uitkijken dat we niet een hele organisatie onder de bus gooien, want ik heb wel groot respect voor wat de mensen daar allemaal doen in dit gevaarlijke segment. Ik hoor de minister spreken over werkdruk et cetera en hem zeggen dat men naar de vertrouwenspersoon moet stappen, maar ik lees ook dat veel interne onvrede ontstaat door vriendjespolitiek. Dan stap je niet nog naar een leidinggevende of naar iemand anders. Kan de minister daar nader op ingaan? Daar moet je natuurlijk wel de vinger achter krijgen, want anders verandert er uiteindelijk niets.

Minister **Weerwind**:

Vriendjespolitiek, nepotisme, is uit den boze, maar komt in organisaties voor. Laat ik mijn ogen daar niet voor sluiten. Het gebeurt. Ik heb ook de bijnaam van DV&O gezien, maar ik ga die niet herhalen. Dat weiger ik pertinent, want anders gaan we het signaal versterken. Daarom zijn er neutrale, onafhankelijke personen binnen DV&O aanwezig. U hoorde mij spreken over de tien vertrouwenspersonen die daar aanwezig zijn en u hoorde mij ook verwijzen naar de ondernemingsraad, waar je gewoon je verhaal kan vertellen. Dan landt het op de juiste tafel en kan erover gesproken worden en er wat aan gedaan worden als het ernstig is. Daar houd ik mij aan vast. Iedere briljante suggestie, waar u af en toe mee jongleert, is altijd welkom; laat ik dat vooropstellen. Samen besturen we dit land.

De heer **Six Dijkstra** (NSC):

De justitievakbond Juvox geeft in het artikel in De Telegraaf aan dat een mogelijke oorzaak van de problemen erin zit dat er een kloof bestaat tussen enerzijds de leidinggevenden en de beleidsmakers en anderzijds de werkvloer. Herkent de minister dat? Zo ja, wat zijn mogelijke stappen om die kloof te dichten?

Minister **Weerwind**:

Ik heb dat ook gelezen. Dat is ook de reden dat ik net vertelde over de groei van deze organisatie. Daarbij kijk ik ook naar de oude structuur, die niet meer passend is bij de huidige structuur en de omvang. U hoorde mij net spreken over de span of control, die we terug hebben gebracht. Ik noem de cijfers nogmaals: het is gegaan van 1 op 22 naar 1 op 17, om dichter bij de mensen te zijn. U hoorde mij ook zeggen dat ... Nee, dat heb ik nog niet verteld; dat is dan nieuw. Ik ben ook naar de managers zelf gaan kijken om te zien wat zijn of haar takenpakket is en welke oneigenlijke taken daarin zitten. Want eigenlijk moet het contact tussen medewerker en leidinggevende aanzienlijk verbeterd worden. Dat is in gang gezet. Oneigenlijke taken moeten weg. Dan zit ik echt op microniveau: dichter bij de mensen. U heeft mij ook horen zeggen dat we kijken naar de structuur in haar totaliteit en om die veel behapbaarder, kleiner en overzichtelijker te maken.

De heer **Six Dijkstra** (NSC):

Dank aan de minister voor dit antwoord. Het zit heel erg aan de managementkant. Dit lijken mij goede en logische stappen. Ook wordt expliciet de beleidskant genoemd. Worden er ook stappen gezet om de kloof tussen beleid en uitvoering kleiner te maken?

Minister **Weerwind**:

Ik ben voorstander van Wissema. Ik ben nog van de oude school. Wissema zei altijd dat je niet alleen beleidsvormers, maar ook beleidsuitvoerders nadrukkelijk aan tafel moet hebben. Dat is waarop binnen kabinet-Rutte IV de focus lag: zorg ervoor dat je oog hebt voor de vraag of het in de praktijk kan; wat betekent het voor de uitvoering? Ik heb twee dingen centraal gesteld in mijn beleid. Mensen doen het werk; zij staan met hun voeten in de klei. Daar moet ik oog voor hebben. Het tweede dat ik heel nadrukkelijk wil hebben, is het echte verhaal. Hoe kan het beter? Welke verbeterlagen kunnen we aan met elkaar? Ze komen vaak van onderaf en moeten ook landen. Voor mij is dat dus en-en: de communicatie moet worden verbeterd. Ik heb — of laat ik zeggen "we hebben", want ik spreek in teamverband — nadrukkelijk ingezet op betere ontmoetingen, meer naar elkaar luisteren en verbeterlagen concreet maken. Maar u hoort mij ook met bescheidenheid zeggen: we zijn er nog niet.

De **voorzitter**:

Dank u, minister Weerwind. Fijn dat u bij ons was.

Minister **Weerwind**:

Dank u wel.

Vragen Ergin

Vragen van het lid Ergin aan de minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen, viceminister-president over **het bericht "Gemeenten te passief in steun aan kwetsbaren: 'Door onrealistisch mensbeeld'"**.

De **voorzitter**:

We heten de minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen, mevrouw Schouten, van harte welkom. Zij heeft een vraag van de heer Ergin van de fractie van DENK.

De heer **Ergin** (DENK):

Ik heb vijf minuten, zie ik, voorzitter. Dank je wel.

Voorzitter. Kwetsbare Nederlanders hebben in Nederland recht op hulp en ondersteuning, maar de overheid bereikt te weinig mensen. Terwijl je hoopt dat het steeds beter gaat, dat je mensen veel meer en steeds beter bereikt, zien we dat verbetering al jaren uitblijft. Mensen die hulp nodig hebben, schamen zich. Ze weten niet hoe ze dingen moeten aanvragen en welke regelingen er zijn, ze wantrouwen de overheid vanwege de toeslagenmisdad of alle andere manieren, of ze zijn bang dat als ze de ene regeling aanvragen, ze weer ergens anders in hun portemonnee geraakt worden. Daarom kloppen mensen niet aan bij de gemeente.

Voorzitter. Stelt u zich voor dat u verstrikt raakt in schulden, dat u niet weet waar u hulp kunt vinden en dat u, als u dat al weet, gewoon niet durft om aan te kloppen, bang om vernalen te worden door de overheid en angstig om vanwege een fout later nog meer in de armoede te raken. We zien dat bij gemeenten nog vaak het idee heerst van: we hebben een regeling en die staat ergens op de website; beste inwoner van gemeente x, als u er behoefte aan heeft, dan zien wij u wel verschijnen. Het SCP heeft dat allemaal onderzocht en in een rapport naar buiten gebracht. Ik ben eigenlijk wel benieuwd naar een reactie van de minister op dat rapport.

De **voorzitter**:

Het woord is aan de minister.

Minister **Schouten**:

Dank u wel, voorzitter. Dank ook aan de heer Ergin voor de vraag, want het gaat over een bijzonder belangrijk onderwerp. Wat ik inderdaad wel treffend vond aan het rapport dat het Sociaal en Cultureel Planbureau heeft opgesteld, waar de heer Ergin nu aan refereert, is dat ze zeiden: "We hebben het heel vaak over het niet-gebruik van regelingen, maar eigenlijk zouden we het op een andere manier moeten formuleren: we bereiken de mensen niet." Dat is echt een andere gedachte. Je moet dan als overheid op een andere manier gaan werken om te zorgen dat je de mensen die recht hebben op die regelingen, bereikt.

Voorzitter. Dat is precies wat wij de afgelopen jaren hebben gedaan. Laat ik zeggen dat we van best ver komen. Het klopt namelijk dat de beelden die vaak onder wetgeving liggen, uitgaan van mensen die allemaal precies de weg weten en die precies weten op welke regelingen ze recht hebben. Er is ook een beeld dat mensen geneigd zijn om er misbruik van te maken. Dat is exact de reden waarom dit kabinet aan de slag is gegaan met het veranderen van die wetgeving. Dat is om op een andere manier naar mensen toe te gaan, om te zeggen: hier heeft u recht op.

Afgelopen week heb ik nog een wetsvoorstel naar de Raad van State gestuurd over de "alleenverdieners", zoals ik ze maar even noem: de groep van 10.000 mensen die door de samenloop van allerlei regelingen in de problemen zijn gekomen en door het ijs zijn gezakt. Wij hebben nu zelf een lijst gemaakt, of zijn die aan het opstellen, met wie die mensen zouden kunnen zijn. Die mensen gaan we zelf benaderen. Dan gaan we ze ook een bedrag overmaken.

Ik noem de energietoeslag. Daarbij hebben we wat we noemen — het is altijd heel technisch — "ambtshalve" uitgekeerd. Dat betekent dat als iemand een uitkering heeft, diegene automatisch de energietoeslag kreeg. Die hoefde je niet aan te vragen.

We zijn nu bezig met de Participatiewet. Ik hoop die zeer binnenkort nog naar uw Kamer te kunnen sturen. Daarin wordt juist dit gedachtegoed verder uitgewerkt en worden die beelden over mensen ook echt aangepakt.

Dus ja, er moeten nog veel stappen gezet worden. Ik herken mij dus in het beeld van het Sociaal en Cultureel Planbureau. Maar ik zie ook dat we juist langs die lijn allerlei stappen zijn gaan zetten om mensen te bereiken en te geven waar ze recht op hebben.

De heer **Ergin** (DENK):

Dank aan de minister voor de beantwoording. Ik kijk gewoon naar het onderzoek. De minister refereerde eigenlijk al aan twee hele belangrijke zaken: het ambtshalve toekennen van bepaalde regelingen en de op sommige plekken starre wet- en regelgeving. Ik ben eigenlijk benieuwd wanneer we kunnen verwachten dat bepaalde regelingen ambtshalve toegekend kunnen worden.

Minister **Schouten**:

Wij zijn op dit moment nog bezig met een grote wijziging van de wet. Dat gaat over proactieve dienstverlening, zoals dat heet. Daarvoor moeten we de SUWI aanpassen. Die wetswijziging is nu in consultatie, dus iedereen kan daar nu een reactie op geven. Daarin wordt juist dit gedachtegoed breder uitgewerkt, zodat de regelingen die binnen ons domein vallen, het domein van Sociale Zaken, meer proactief kunnen worden aangeboden, exact in lijn met wat het Sociaal en Cultureel Planbureau benoemt. Op die manier hopen we echt meer mensen te bereiken.

De heer **Ergin** (DENK):

Ik begrijp uit de beantwoording van de minister dat het voor 2 juli in ieder geval niet gaat lukken.

Het tweede punt waar ik nog een vraag over wilde stellen, is de starre wet- en regelgeving. Dat is echt een punt dat ons als Kamer aangaat. De minister noemde al een aantal voorbeelden. Ik ben eigenlijk wel benieuwd of we alle overige voorbeelden van starre en hardvochtige wet- en regelgeving in beeld hebben.

Minister **Schouten**:

Naar het zich laat aanzien komt er binnenkort echt nog wel het een en ander naar uw Kamer toe. Dat zal ik hier niet meer allemaal kunnen behandelen, want ik heb nu inderdaad een datum gehoord waarop wij geacht worden af te treden en een nieuwe ploeg aantreedt. Maar laat ik deze plek dan maar gebruiken voor een oproep. Ik hoop heel erg dat uw Kamer die wetgeving dan ook snel ter hand wil nemen, want dit zijn allemaal voorbeelden van wetgeving — denk aan de aanpassingen van de Participatiewet en voorstellen over alleenverdieners en proactieve dienstverlening — die echt het verschil kan maken in het leven van mensen, als de Kamer die snel kan behandelen. Ik weet dat uw Kamer, in ieder geval de commissie Sociale Zaken, waar ik vaak mocht verschijnen, ook erg begaan is met dit onderwerp. Ik heb er dus alle vertrouwen in. Laat me dat dan meegeven als opdracht, als taakje voor u.

De heer **Ergin** (DENK):

Ik ben eigenlijk het tegenovergestelde gewend, maar ik ga toch doorvragen op een ander punt. In het rapport staat namelijk ook heel duidelijk dat er de komende periode sprake moet zijn van een omslag bij de gemeenten in het benaderen van mensen, in het praten, in het woordgebruik in brieven en alle communicatie. De gemeenten moeten daar anders mee omgaan. Dat beschrijft het SCP als: er moet een omslag komen. Ik ben benieuwd hoe de minister of het ministerie invulling gaat geven aan het stimuleren van die omslag in gemeenteland, die kennelijk broodnodig is.

Minister **Schouten**:

Wij zijn hier juist al heel intensief over in gesprek met de gemeenten. Bij een onderdeel van de Participatiewet gaat het over de vraag hoe we de dienstverlening vanuit de gemeenten kunnen verbeteren en welke expertise en houding daarbij past. Maar op heel veel plekken proberen we mensen al te bereiken op een manier die niet heel standaard is. Ik noem maar even een voorbeeld. Ik was onlangs in de gemeente Schiedam. Dat moet de heer Ergin zeer bekend zijn. Daar waren energiecoaches bezig die mensen gingen helpen om hun huis energiezuiniger te maken. Als die energiecoaches het idee hadden dat ze mensen ook konden helpen met bijvoorbeeld het aanvragen van een uitkering of een andere regeling, vroegen ze dat ook meteen. Dan zeiden ze: misschien heeft u hier recht op; zouden wij dat eens kunnen checken met elkaar en bent u daarin geïnteresseerd? Daarbij krijg je dus juist op plekken waar je het niet verwacht een aanbod voor hulp. Op die manier benut je alle momenten om mensen te bereiken.

De heer **Ergin** (DENK):

Ik kijk inderdaad met weemoed terug naar Schiedam, waar we echt hebben geprobeerd om het verschil te maken in het bereiken en benaderen van mensen. Ik heb toch nog één vraag aan de minister. Die gaat over wat ik in Schiedam zag toen ik daar als wethouder actief was en wat ik nu weer in het rapport terugzie. Gemeenten hebben in algemene zin moeite om mensen te bereiken, maar ze bereiken specifieke groepen, bijvoorbeeld mensen met een migratieachtergrond, nog veel moeilijker. Ik ben benieuwd of de minister dat in haar vizier heeft en wat daartegen te doen is.

Minister **Schouten**:

Jazeker. In de afgelopen tweeënhalf jaar dat ik als minister voor Armoedebeleid actief mocht zijn, heb ik gezien dat mensen het soms inderdaad moeilijk vinden om die hulpvraag te stellen, maar dat ook schaamte een rol speelt. De heer Ergin benoemde dat al. Wij zijn gaan samenwerken met zogenaamde sleutelfiguren. Dat kunnen huisartsen zijn of verloskundigen, rondom de geboortezorg, maar het zijn bijvoorbeeld ook mensen vanuit religieuze instellingen met wie een vertrouwensband bestaat. Aan hen zijn wij een soort cursussen aan het geven, zodat die mensen anderen kunnen helpen, als zij dat willen. We willen dus juist aansluiten bij instanties of personen waarin heel veel vertrouwen bestaat, om op die manier gezinnen en andere mensen met een migratieachtergrond te kunnen helpen.

De heer **Ergin** (DENK):

Dan mijn slotvraag, de allerlaatste vraag.

De **voorzitter**:

Heel kort, heel kort.

De heer **Ergin** (DENK):

Heel kort. Ik ben eigenlijk wel benieuwd. We hebben over een paar weken geen minister voor Armoedebestrijding meer. Dan hebben we wel een minister voor Armoedebestrijding gehad, die hele mooie zaken heeft uitgevoerd en heeft geprobeerd om dingen aan te pakken. De allerlaatste vraag aan de minister voor Armoedebestrijding is: wat had ze gisteren nog geregeld willen hebben als het gaat om het helpen van mensen?

Minister **Schouten**:

De vereenvoudiging van de regelingen. Dat is het allerbelangrijkst, omdat mensen nu vaak door de bomen het bos niet meer zien. Dat moeten we gaan aanpakken, maar dat vergt een langjarige aanpak. Daar zitten ook best moeilijke keuzes in, maar als we dat niet gaan doen, denk ik dat het moeilijk wordt om toch een eenvoudig, overzichtelijk stelsel te hebben voor mensen. Dat moeten we echt met elkaar doen, als kabinet, maar ook als Kamer.

De heer **Mohandis** (GroenLinks-PvdA):

Ik zou zeggen: stuur die wet maar snel naar de Kamer, want de Kamer heeft zich onlangs uitgesproken voor het behandelen van die wet om de hardheden uit de sociale zekerheid te halen. Ik heb de volgende vraag. De minister had het al over de SUWI en over de aanpassingen die nodig zijn om mensen directer te kunnen helpen als overheid. Gemeenten willen heel graag de armoederegelingen, of dat nou een stadspas is of een potje om te kunnen gaan zwemmen met je kinderen, kunnen brengen naar de doelgroep die deze voorzieningen nodig heeft. Ze willen niet alleen maar een potje creëren en zeggen: kom het halen. De Kamer heeft daarvan onlangs gezegd dat ook gemeenten de armoederegelingen ambtshalve moeten kunnen toekennen, om het maar even zo te zeggen. Dat vraagt om een andere benadering. Ziet u dat ook als mogelijkheid in deze hele aanpak?

Minister **Schouten**:

Ja, dat zie ik ook als een mogelijkheid. De uitdaging ligt daarbij niet meer in het bereiken van de mensen die al een uitkering hebben, want die hebben we al in beeld. Het gaat vaak juist om de groep die er net boven zit en dus geen uitkering heeft. Wij noemen hen vaak de werkende armen. Die mensen zijn vaak niet in beeld maar je wilt ze wel bereiken. Dat vereist dus dat we toch nog meer doen aan het bereiken van mensen via diverse kanalen, want zij komen inderdaad vaak zelf niet naar de gemeente toe. Dit zijn inderdaad allemaal zaken die we eigenlijk tegelijkertijd zouden moeten oppakken, en waar gelukkig ook al aan wordt gewerkt.

De heer **Dijk** (SP):

In Rutte II kwamen de termen "zelfredzaamheid" en "samenredzaamheid" naar voren. Dat

waren eigenlijk termen die bedoeld waren om grote bezuinigingen op sociale zekerheid, thuiszorg en jeugdzorg in gemeenten te gaan doorvoeren. Het zijn altijd de neoliberalen geweest die een soort koning waren in het woorden van hun betekenis ontdoen. Want wie wil er nou niet zelfredzaam zijn? En een samenredzame samenleving is fantastisch. En nu hoor ik de minister, heel terecht, zeggen dat we regelingen moeten versimpelen. De makkelijkste versimpeling van de regelingen zou dan toch eigenlijk zijn het verhogen van het sociaal minimum, zodat mensen ruimte in hun hoofd krijgen en echt zelfredzaam kunnen worden?

Minister Schouten:

Ik heb niet voor niets in de afgelopen jaren de Commissie sociaal minimum ingesteld, om te vragen wat er nodig is. Zij zeiden eigenlijk: je moet de basis verhogen, zodat je steeds minder regelingen en regelingetjes hoeft te maken, die mensen soms moeilijk weten te vinden. Wij hebben die stappen als kabinet ook fors gezet met bijvoorbeeld het verhogen van het wettelijk minimumloon, met 10%. We hebben hier al eens eerder een vragenuur over gehad. Dat was net op het moment dat er nog een verhoging van het wettelijk minimumloon als wetsvoorstel in de Eerste Kamer lag, na in deze Kamer al gepasseerd te zijn. Daar is dat wetsvoorstel weggestemd. Ik denk dus, langs de lijnen die de heer Dijk schetst, dat we daar verder over zouden moeten gaan nadenken. Wij hebben de poging gedaan. Soms is die gelukt en soms is die mislukt, omdat er hier een ander beeld bestond van wat er nodig was.

De heer Dijk (SP):

Dat was een heerlijk een-tweetje om inderdaad het niet verhogen van het minimumloon hier nog even aan te kaarten.

Minister Schouten:

Dat was niet mijn bedoeling; het was een antwoord op uw vraag!

De heer Dijk (SP):

Het was wel mijn bedoeling, minister, dus daar heeft u mooi aan bijgedragen. Dank daarvoor. Tot slot heb ik nog een vraag. We lezen in dit artikel ook heel goed terug dat sommige gemeenten wel hun uiterste best doen om juist iedereen te bereiken, terwijl sommige andere gemeenten dat totaal niet doen. Hoe kijkt de minister ertegenaan dat juist de gemeenten die wel hun best doen in de toekomst tekorten dreigen te krijgen? Want als gemeenten hun best doen om mensen te bereiken, zullen mensen ook, terecht, gebruikmaken van hun recht op die regelingen. Uiteindelijk zijn die gemeenten dus meer geld kwijt, terwijl sommige gemeenten denken "ja, dit is een lekkere vorm van bezuinigen", waardoor die minder moeite doen en het geld niet bij de mensen terecht komt. Oftewel: gemeenten die hun uiterste best doen om mensen hun rechten te laten halen, komen eigenlijk met tekorten te zitten. Gemeenten die dat niet doen, zijn goedkoper af.

Minister Schouten:

Voorzitter. Ik moet even eerlijk zeggen dat de systematiek niet helemaal zo werkt. Wij kijken namelijk elk jaar wat de realisatie is van de uitkeringen. Het zogenaamde BUIG-budget gaat over de uitkeringshoogte. Dat bepaalt, samen met nog heel veel andere variabelen, hoeveel je het jaar erop krijgt. Het is dus niet zo zwart-wit als "als je je best niet doet, word je daarvoor beloond", zoals de heer Dijk zegt, want dan wordt uiteindelijk gewoon je bedrag omlaaggebracht.

Waar het volgens mij meer om gaat, is eigenlijk wat de heer Dijk net zei. We moeten met z'n allen beseffen dat het niet alleen maar gaat om bijvoorbeeld eigen verantwoordelijkheid. Dat vind ik altijd een hele ingewikkelde term, want volgens mij hebben we een gezamenlijke verantwoordelijkheid met elkaar, ook om voor elkaar te zorgen. Daarin is het van wezenlijk belang dat mensen hun talenten kunnen ontplooiën. Dat kan op verschillende manieren, maar ook door werk. We moeten mensen een kans geven op werk en zorgen dat die baan

ook voldoende betaalt om van rond te komen. En waar dat niet lukt, moeten we een vangnet hebben. Ik zie gelukkig op heel veel plekken, ook bij gemeenten, dat daar elke dag aan wordt gewerkt. Ik wil ook echt wel even de mensen eren die daar gewoon elke dag, tamelijk anoniem, mee bezig zijn. Dan zijn we er nog niet. Maar als we met z'n allen hier de wil hebben, kunnen we een eind verder komen, ook in de volgende kabinetsperiode.

De heer **Stoffer** (SGP):

Voorzitter. Ik denk dat dit mijn laatste kans om minister Schouten ooit nog een vraag te stellen, dus vandaar dat ik dacht: ik ga het toch doen. Dat doe ik eigenlijk omdat ik ook mijn waardering wil uitspreken voor deze minister, die binnen deze portefeuille altijd met hart en ziel gewerkt heeft voor de mensen die dat hard nodig hebben. Wat ze volgens mij ook altijd heeft gedaan — dat past precies bij het vraagstuk dat we nu hebben — is kijken of vrijwilligers en kerken een rol zouden kunnen spelen, omdat die veel laagdrempeliger zijn voor mensen in armoede. Eigenlijk is mijn vraag of ze diegene die haar portefeuille overneemt, wie dat ook precies is, nadrukkelijk op het hart zou willen binden om dat door te laten gaan.

Minister **Schouten**:

Voorzitter. Dank voor deze mooie vraag van de heer Stoffer. We hadden het net over de mensen bij de gemeenten die soms anoniem hun werk doen, maar dat geldt ook zeker voor al die vrijwilligers die zich vanuit hun eigen compassie en overtuiging belangeloos inzetten voor al die anderen. Dat gebeurt inderdaad vaak vanuit religieuze instellingen. Ik zit daar ook regelmatig mee aan tafel. Ik noem bijvoorbeeld SchuldHulpMaatje en het Leger des Heils. Er zijn allemaal instanties die vanuit een religieuze achtergrond hun werk zijn gaan doen. Laat mij dan deze laatste momenten benutten om al die mensen te bedanken die zich altijd zo belangeloos hebben ingezet. Die mensen zijn van onschatbare waarde. Ik zou bijna zeggen: als mijn opvolger daar geen oog voor heeft, snijdt hij zich in zijn eigen vingers, want je hebt ze echt nodig. Niet alleen omdat het nodig is, maar omdat ze ook écht waardevol zijn. Dus dat zal ik zeker doen.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Dank aan de minister. Tot zover het vragenuurtje. Ik schors enkele ogenblikken en dan gaan we stemmen.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.